

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Kuntatalousohjelma 2019-2022

Ohjelman esittelykalvot, huhtikuu 2018

Kunta- ja aluehallinto-osasto

Sisältö

1. Kuntatalouden tilannekuva keväällä 2018
2. Hallituksen kuntataloutta koskevat linjaukset
3. Kuntatalouden kehitys 2019-2022
4. Kokonaistaloudellinen kehitys ja eräitä taustaoletuksia

Kuntatalousohjelma 2019-2022

Kuntatalousohjelma 2019–2022

Kevät 2018

Valtiovarainministeriön julkaisu – 6a/2018

- Kuntatalousohjelma valmistellaan valtion ja kuntien neuvottelumenettelyssä
- Kuntatalousohjelma 2019-2022 on laadittu kevään 2018 julkisen talouden suunnitelman (JTS) yhteydessä.
- Kuntatalousohjelman painopiste on kuntatalouden kehitysnäkymien tarkastelussa.
- Kehitysnäkymissä on otettu huomioon hallituksen kärkihankkeiden ja reformien sekä muiden toimenpiteiden vaikutukset niiltä osin, kun toimenpiteistä on olemassa hallituksen päätökset ja toimenpiteiden vaikutukset ovat tiedossa.
- Ohjelmassa on huomioitu maakunta- ja sote-uudistuksen vaikutukset kuntien talouteen vuodesta 2020 alkaen muun JTS-valmistelun tavoin.
- Toimenpiteiden vaikutuksia on arvioitu koko kuntatalouden lisäksi kuntakoryhmittäin sekä rahoitusperiaatteen toteutumisen näkökulmasta vuoteen 2022 asti.
- Kuntatalousohjelma verkossa: www.vm.fi/kuntatalousohjelma

Kuntatalouden tilannekuva keväällä 2018

Kuntatalouden tila keväällä 2018 on kokonaisuutena hyvä, kuntien välillä on kuitenkin suuria eroja

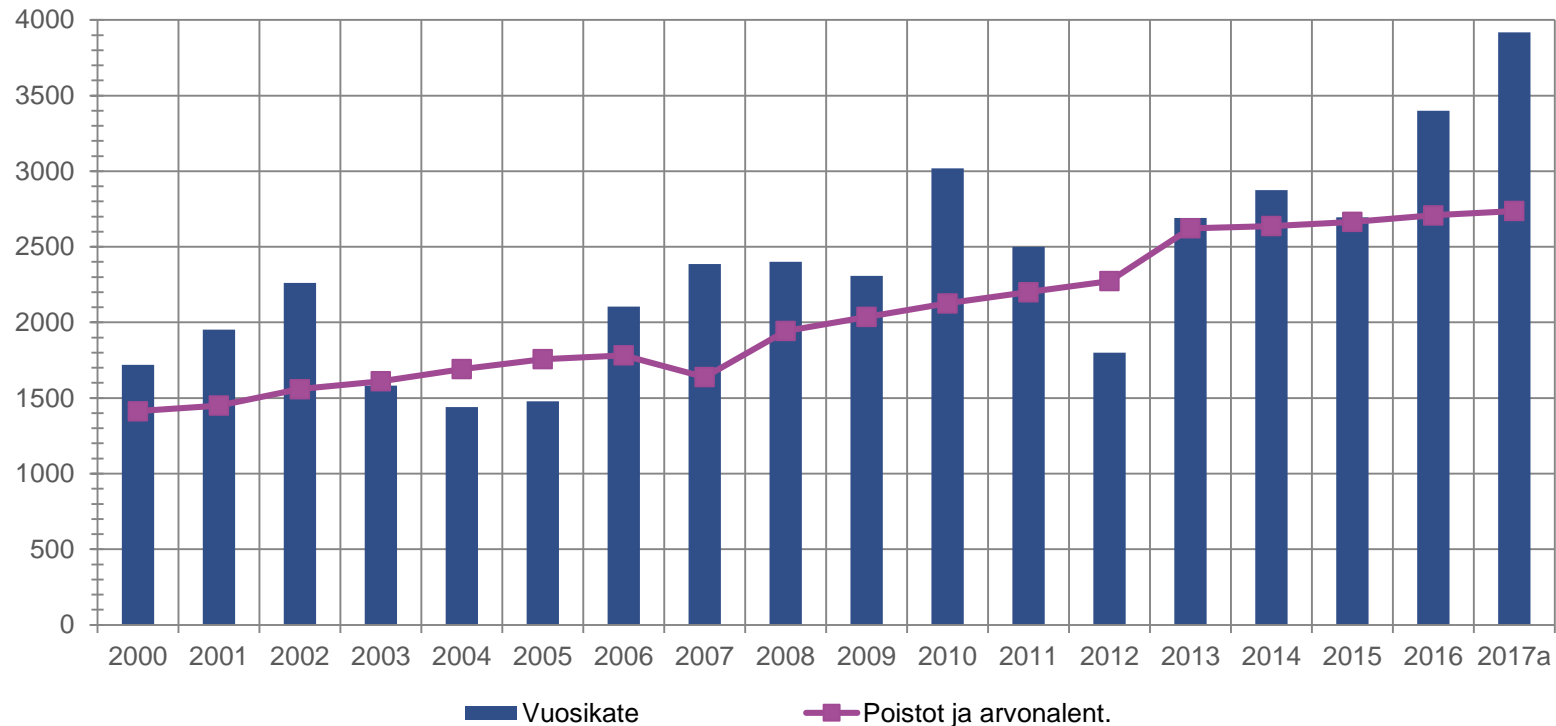
- Tilastokeskuksen helmikuussa 2018 julkaisemien vuoden 2017 tilinpäätösarvioiden perusteella kuntatalouden kirjanpidollinen tulos vahvistui vuonna 2017 edellisvuoteen verrattuna, ollen noin 1,3 mrd. euroa positiivinen (vuonna 2016 noin 1,1 mrd. euroa ja vuonna 2015 noin 360 milj. euroa).
- Kuntatalouden toimintakate vahvistui 1,0 prosenttia, ja vuosikate parani noin 500 milj. euroa yhteensä 3,9 mrd. euroon.
- Kuntatalouden vuosikate riitti kattamaan poistot ja arvonalentumiset (2,7 mrd. euroa) sekä nettoinvestoinnit (3,4 mrd. euroa).
- Kuntatalouden lainakanta kasvoi noin 200 milj. eurolla yhteensä 18,3 mrd. euroon. Lainakannan kasvu selittyi kuntayhtymien, erityisesti sairaanhoitopiirien, kasvaneilla investoinneilla, sillä kuntien lainakanta väheni noin 100 milj. eurolla.
- Vaikka kuntatalous kokonaisuutena vahvistui selvästi, toteutui kuntatalouden vuosikate syksyn 2017 kuntatalousohjelmaan verrattuna hieman ennustettua (noin 4,3 mrd. euroa) heikompana. Eroa selittää toimintakatteen arvioitua heikompi taso. Myös erot kuntien välillä säilyivät suurina. Tilikauden tulos oli negatiivinen 60 kunnalla.
- Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien kuntien arviointimenettelyyn (ns. kriisikuntamenettely) tulevista kunnista ei voida tehdä tarkkaa arviota, koska menettely tapahtuu konsernitilinpäätösten mukaan, eikä tilinpäätösarvotiedot sisällä kuntakonsernien tilinpäätösarvioita.

Vuosikate vahvistui vuonna 2017

Kuntien vuosikate vahvistui vuonna 2017 noin 500 milj. euroa

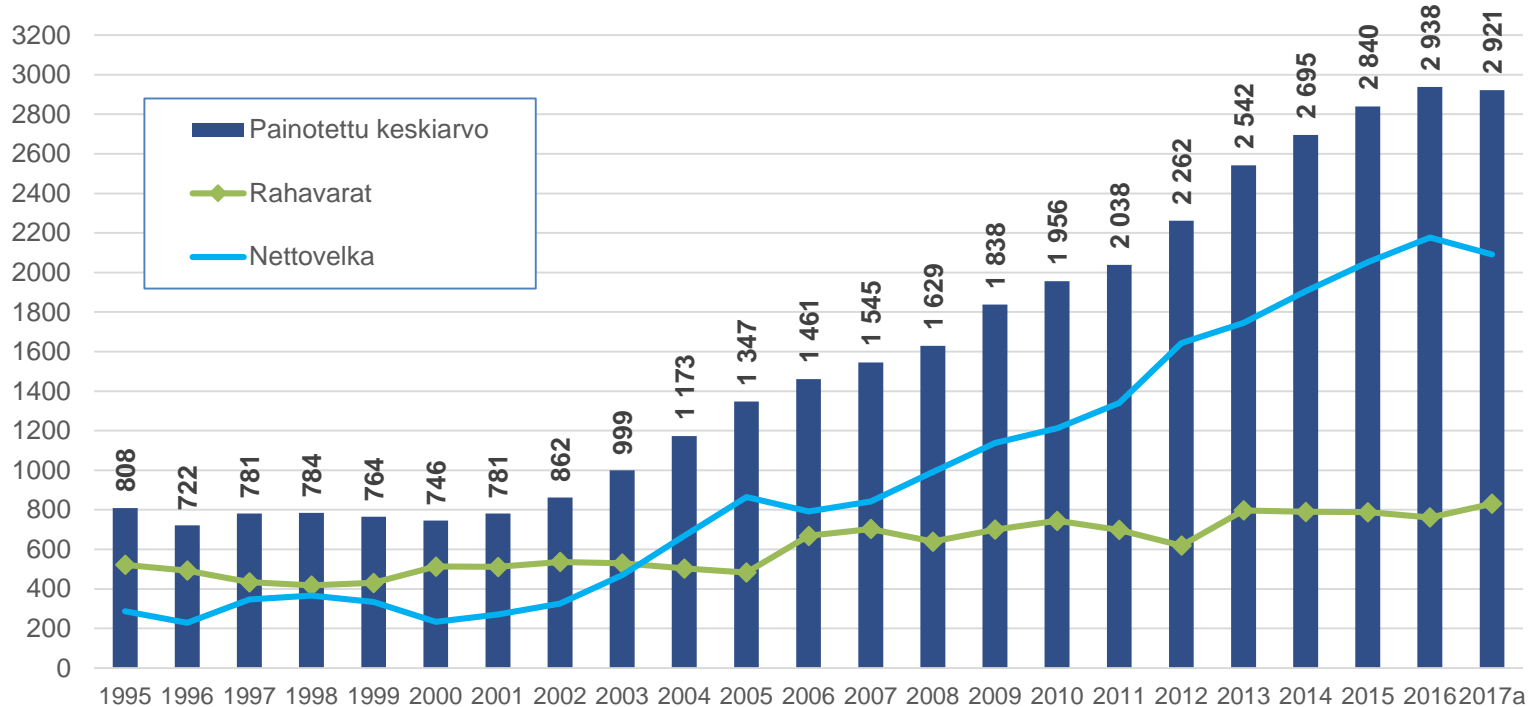
Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate ja poistot vuosina 2000–2017a, milj. euroa, käyvin hinnoin

Kuntien lainakannan kasvu taittui vuonna 2017

Koko kuntatalouden lainakanta kuitenkin kasvoi kuntayhtymien kasvaneista investoinneista johtuen

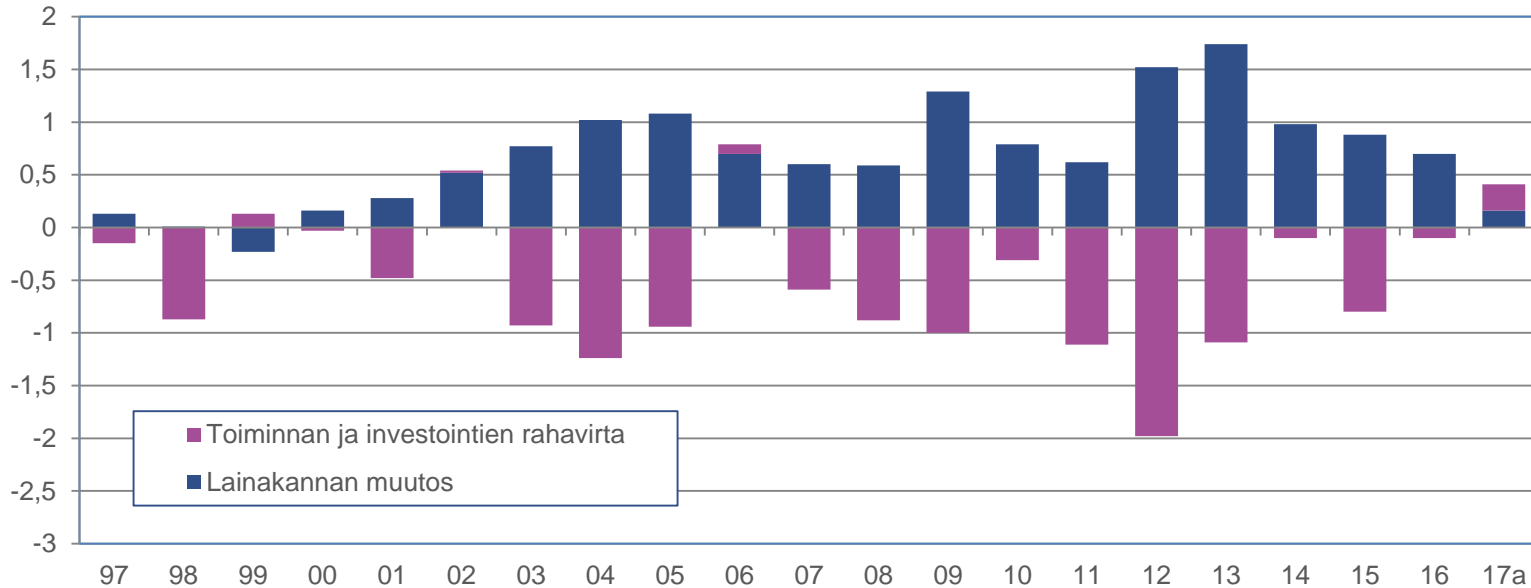
Kuntien lainakanta vuosina 1995–2017a, euroa/asukas

Kuntatalouden pitkän aikavälin vakaus

Toiminnan ja investointien rahavirta on ollut pitkään negatiivinen, mutta oli vuonna 2017 positiivinen

Kuntasektorin toiminnan ja investointien rahavirta sekä lainakannan muutos vuosina 1997-2017a, mrd. euroa (kunnat ja kuntayhtymät ml. liikelaitokset, mutta ei yhtiöitä)

* Toiminnan ja investointien rahavirta on rahoituslaskelman välitulospalkki, jonka negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan joko kassavarjoja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

Hallituksen kuntataloutta koskevat linjaukset

Rahoitusasemataavoite ja sopeutustarve

Hallituksen päätös julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2016-2019:

Kuntatalouden alijäämä saa olla korkeintaan 0,5 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon vuonna 2019

Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen

Kuntatalouden rahoitusasematavoite ollaan saavuttamassa

- Hallituksen toimenpiteiden yhteisvaikutus on nettomääräisesti kuntataloutta selvästi vahvistava. Lisäksi maakunta- ja sote-uudistus siirtää pois kunnilta väestön ikääntymisestä aiheutuvat sosiaali- ja terveydenhuollon menopaineet vuodesta 2020 alkaen.
- Valtiovarainministeriön päivitettyssä ennusteessa on huomioitu jo täsmentyneet hallitusohjelman mukaiset kuntatalouteen vaikuttavat toimet sen mukaisesti kuin kuntien arvioidaan saatujen tietojen perusteella näitä toteuttavan. Näiden arvioidaan vahvistavan paikallishallinnon rahoitusasemaa nettomääräisesti noin 200 milj. euroa vuoden 2019 tasolla. Toimenpiteiden säästöarvioita on alennettu ja lykätty myöhemmille vuosille, jolloin niiden vaikutus painottuu maakuntatalouteen.
- Hallitusohjelman pohjana olleen kevään 2015 ennusteen mukaan paikallishallinnon alijäämä oli 2,0 mrd. euroa eli 0,9 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon vuonna 2019.
- Päivitetyn ennusteen mukaan paikallishallinnon alijäämä vuonna 2019 on 0,9 mrd. euroa, joka on 0,4 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon. Näin ollen paikallishallinto on saavuttamassa sille asetetun rahoitusasematavoitteen.
- Rahoitusasematavoitteen saavuttaminen kuitenkin edellyttää, että kunnissa hyödynnetään hallitusohjelman toimenpiteiden, kuten alueellisen erikoissairaanhoidon tehostamisen ja perhe- ja omaishoidon kehittämisen, sekä kilpailukykysovimuksen mahdollistama säästöpotentiaali.

Valtion toimenpiteiden kuntataloutta vahvistava vaikutus

Valtion toimenpiteiden kuntataloutta vahvistava vaikutus vuonna 2019, milj. euroa*

Toimenpide	Milj. euroa
Menorajoite	830
Menorajoitteen toimiin liittyvä valtionapujen muutos	-90
Indeksijäädytysten vaikutus kuntien tuloihin	-320
Maksuperusteiden muutokset	60
Kiinteistöveron korottaminen	100
Yhteensä	580

* Taulukossa ei ole huomioitu kilpailukykysovimuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden vaikutuksia.

Kuntien ja kuntayhtymien valtionavut

Kuntien ja kuntayhtymien valtionavut, milj. euroa, kehysvuodet vuoden 2019 hintatasossa¹

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Laskennalliset valtionosuudet	9 955	9 526	9 502	9 239	3 709	3 412	3 326
VM, peruspalvelujen valtionosuus	9 028	8 607	8 577	8 313	2 763	2 470	2 382
OKM ²	928	919	925	926	947	942	944
— siitä kuntayhtymät	1 041	904	920	934	946	943	943
Muut valtionavustukset hallinnonaloittain, yhteensä	1 123	1 061	1 202	1 028	632	707	782
OM	0	0	30	20	0	0	0
SM	5	5	5	5	5	5	0
VM	26	48	80	61	164	264	363
OKM	222	253	271	261	232	225	225
MMM	5	5	6	6	2	2	0
LVM	37	36	36	37	1	1	1
TEM	193	257	269	257	138	131	121
STM ³	601	426	478	355	66	58	51
YM	34	30	27	27	25	22	22
Valtionavut yhteensä	11 076	10 587	10 704	10 267	4 342	4 120	4 108

1) Maakunta- ja sote-uudistuksessa vuonna 2020 osa kuntien tehtävistä siirtyy maakunnille, ja samalla niihin osoitetut valtionavut kunnille poistuvat.

2) Kuntien laskennallinen osuus on arvioitu OKM:n hallinnonalan rahoituksen (ml. yksityiset) kokonaisuudesta.

3) Perustoimeentulotuen maksatus siirtyi vuonna 2017 kunnilta Kelan hoidettavaksi. Tästä johtuen valtio ei enää maksa kunnille valtionosuutta perustoimeentulotuen kustannuksiin, mikä näkyy STM:n valtionapujen alenemisena vuonna 2017. Lisäksi kuntien osuus perustoimeentulotuen kustannuksista otetaan huomioon vähennyksenä peruspalvelujen valtionosuudessa. Toteutettu uudistus on valtio-kunta-suhteessa kustannusneutraali.

Kuntien omat toimenpiteet

Kunnilla on laaja itsehallinto, eikä valtio voi pelkästään omilla toimillaan taata kuntatalouden tasapainottumista.

Kunnilla on suuri vastuu kuntatalouden tasapainottamisesta mm. toteuttamalla rakenteellisia uudistuksia ja lisäämällä tuottavuutta.

Investointien priorisoinnilla, oikealla ajoituksella ja laadukkaalla toteutuksella on suuri merkitys kuntatalouden sopeutuksessa.

Kuntatalouden kehitys 2019-2022

Kuntatalouden kehitysarvio

Painelaskelma vuosille 2019-2022

- Valtiovarainministeriön kansantalousosasto on valmistellut osana julkisen talouden suunnitelman ja kuntatalousohjelman valmistelua vuosia 2019-2022 koskevan kuntatalouden kehitysarvion, joka esitetään kuntatalousohjelmassa kuntien kirjanpidon käsittein. Kehitysarvio on tehty painelaskelmana, jossa on huomioitu yleisen talous- ja väestökehityksen lisäksi vain jo julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvät kuntatalouteen vaikuttavat hallituksen toimenpiteet.
- Kuntatalouden kehitysarvio ei sisällä kuntien ja kuntayhtymien omia sopeutustoimia tai kunnallisveron muutoksia vuosille 2019–2022.
- Kehitysarviossa on huomioitu maakunta- ja sote-uudistuksen vaikutukset kuntatalouteen vuodesta 2020 alkaen muun JTS-valmistelun tavoin.

Kuntatalouden kehitysarvio vuosille 2019-2022

- Kuntatalouden tilanne on kohentunut huomattavasti muutaman viime vuoden aikana. Suotuisaan kehitykseen ovat myötävaikuttaneet useat eri tekijät. Hyvän taloustilanteen ansiosta verotulot ovat kasvaneet odotettua paremmin. Toimintamenot ovat kehittyneet varsin maltillisesti muun muassa kilpailukyky sopimuksen ja kuntatalouteen kohdistuneiden sopeutustoimien ansiosta.
- Toimintamenojen kasvu on vuonna 2018 maltillista, mutta kasvu kiihtyy henkilöstömenojen kasvaessa vuoden 2019 palkankorotusten ja kilpailukyky sopimuksen lomarahaleikkauksen päättymisen vuoksi. Myös investointimenot jatkavat lähivuosina kasvuaan, sillä korjausinvestoinnit sekä sairaalarakentaminen jatkuvat vilkkaana.
- Kuntatalouden lainanottotarvetta heijastava toiminnan ja investointien rahavirta on kehitysarviossa kehyskaudella negatiivinen kuitenkin vain vuonna 2019.
- Maakunta- ja sote-uudistus pienentää kuntatalouden menopaineita vuodesta 2020 alkaen ja kuntatalouden velkaantuminen taittuu.
- Kuntatalouden toimintamenojen kehitys maltillistuu uudistuksen seurauksena, kun kuntataloudesta poistuu sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset, jotka ovat olleet kasvupaineiltaan suurin kuntatalouden menoerä.

Kuntatalouden kehitys vuosina 2017-2022

Kuntatalouden kehitys vuosina 2017–2022, kuntien kirjanpidon mukaan, mrd. euroa, käyvin hinnoin

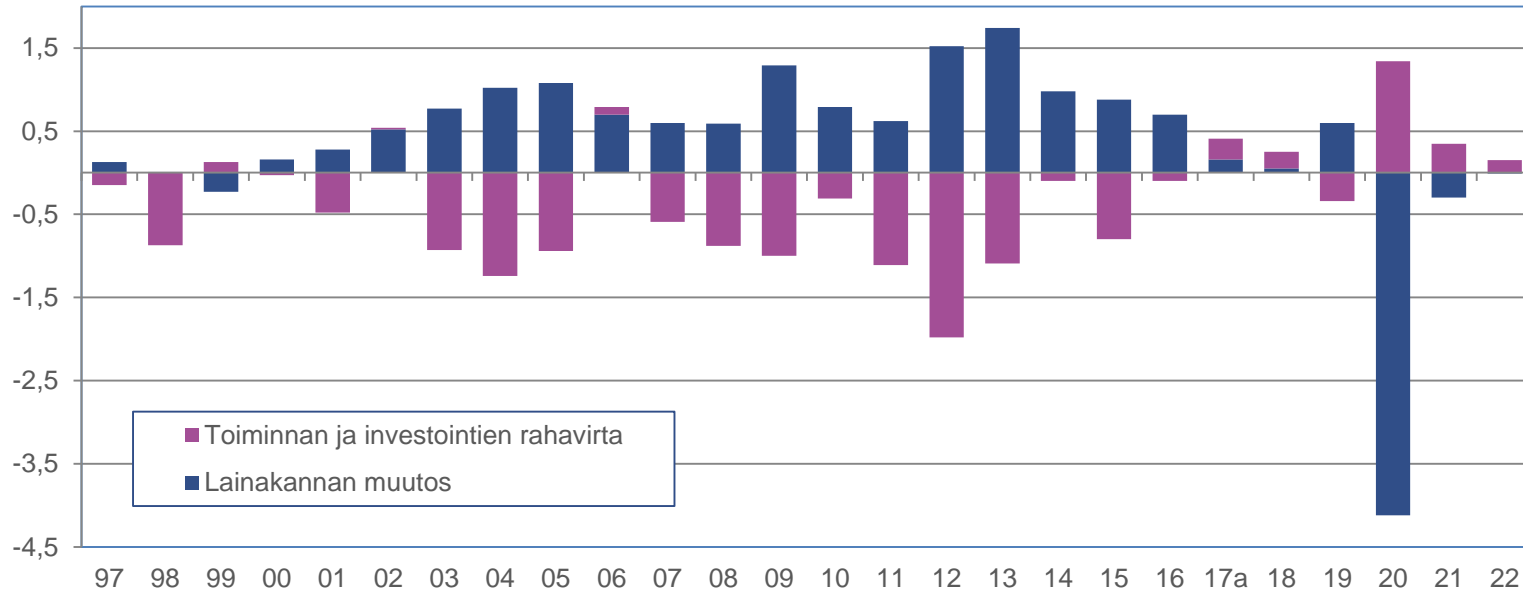
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tuloksen muodostuminen						
1. Toimintakate	-27,5	-28,1	-29,0	-11,8	-12,1	-12,4
2. Verotulot	22,5	23,2	24,2	13,6	13,3	13,5
3. Valtionosuudet, käyttötalous	8,5	8,7	8,2	2,4	2,3	2,3
4. Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,4	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3
5. Vuosikate	3,9	4,1	3,6	4,6	3,7	3,7
6. Poistot	-2,7	-2,8	-2,9	-2,7	-2,8	-2,9
7. Satunnaiset erät, netto	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
8. Tilikauden tulos	1,3	1,4	0,8	2,0	1,1	0,9
Rahoitus						
9. Vuosikate	3,9	4,1	3,6	4,6	3,7	3,7
10. Satunnaiset erät	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
12. Tulorahoitus, netto	3,6	3,8	3,3	4,3	3,4	3,4
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-4,5	-4,6	-4,7	-4,0	-4,1	-4,2
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0
15. Investoinnit, netto	-3,4	-3,6	-3,6	-2,9	-3,1	-3,2
16. Rahoitusjäämä (tulorah.-invest.)	0,3	0,2	-0,3	1,3	0,4	0,1
17. Lainakanta	18,3	18,3	18,9	14,8	14,5	14,4
18. Kassavarat	5,8	6,0	6,2	6,4	6,4	6,4
19. Nettovelka	12,5	12,3	12,7	8,4	8,1	8,0

Kuntatalouden pitkän aikavälin vakaus

Toiminnan ja investointien rahavirta on positiivinen koko kehyskauden, vuotta 2019 lukuun ottamatta

Kuntasektorin toiminnan ja investointien rahavirta sekä lainakannan muutos vuosina 1997-2017a, mrd. euroa (kunnat ja kuntayhtymät ml. liikelaitokset, mutta ei yhtiöitä)

* Toiminnan ja investointien rahavirta on rahoituslaskelman välitulotulos, jonka negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan joko kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

Maakunta- ja sote-uudistus kuntatalouden kehitysarviossa

Kuntataloudesta maakuntalouteen siirtyvät erät, mrd. euroa, vuoden 2019 tasossa

Toimintamenot	20,3
Palkkausmenot	10,5
Palkat	8,4
Muut henkilöstömenot	2,2
Ostot	8,4
Avustukset	0,8
Muut toimintamenot	0,7
Toimintatulot	3,2
Myyntitulot	1,0
Maksutulot	1,6
Muut tulot ja avustukset	0,5
Toimintakate	-17,2
Poistot	0,4
Nettokustannukset	-17,6

Kuntien verotulojen kehitys vuosina 2018-2022

Kuntien verotulot vuosina 2016-2021, milj. euroa, kuntien kirjanpidon mukaan

	2018	2019	2020	2021	2022
Kunnallisvero	19 461	20 299	10 159	9 741	9 928
Yhteisövero	1 884	2 055	1 589	1 602	1 662
Kiinteistövero	1 826	1 866	1 900	1 924	1 946
Yhteensä	23 193	24 233	13 648	13 272	13 541
Keskimääräinen kunnallisveroprosentti	19,86	19,86	8,26	8,26	8,26
Kuntien osuus yhteisöveron tuotosta	31,35	31,35	22,33	22,33	22,33

- Kuntien verotulojen arvioidaan olevan vuonna 2018 yhteensä noin 23,2 mrd. euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna verotulot kasvaisivat vajaalla 3 prosentilla. Verotulojen kasvua selittävät suotuisa tulo- ja työllisyyskehitys. Vuonna 2018 verotulojen ennustetaan kasvavan 2,2 prosenttia.
- Vuonna 2019 verotulojen ennustetaan kasvavan 4,5 prosenttia, mutta maakunta- ja sote-uudistuksen tullessa voimaan vuonna 2020, kunnallisveron sekä yhteisöveron tuotto alenee ja kuntien verotulot vähenevät yhteensä noin 10,6 mrd. eurolla.
- Maakunta- ja sote-uudistuksen myötä kuntien verorakenteessa tapahtuu selkeä muutos. Kunnallisveron osuus verotuloista alenee keskimäärin noin 10 prosenttiyksiköllä (74 %) ja kiinteistöveron osuus lähes kaksinkertaistuu (14 %). Myös yhteisöveron osuus verotuloista kasvaa huomattavasti (12 %).
- Uudistuksen jälkeenkin tärkeimmän veropohjan muodostavat kuitenkin kunnan asukkaiden ansiotulot.
- Yksittäisten kuntien veropohjaan ja siten tulojen muodostumiseen vaikuttavat ratkaisevasti väestörakenteen ja työllisyyden kehitys.

Talouden sopeutuspaive kuntakokoryhmittäin

- Kuntalain mukaan kuntatalousohjelmassa kuntien rahoitusaseman muutosta arvioidaan koko maan näkymien ohella myös kuntakokoryhmittäin sekä rahoitusperiaatteen toteutumisen näkökulmasta.
- Kuntien rahoituksen tasapainotilaa kuvataan ohjelmassa toiminnan ja investointien rahavirta -käsitteen avulla. Yksinkertaistettuna tunnusluku ilmaisee paineen lainakannan kasvattamiseen (negatiivinen tunnusluku) tai laskennallista mahdollisuutta muun muassa lainojen lyhentämiseen tai veroprosentin alentamiseen (positiivinen tunnusluku).
- Kuntakokoryhmittäisen tarkastelun perusteella kuntien talouden sopeutuspaiveessa on merkittäviä kuntakokoryhmittäisiä eroja. Vuoteen 2020 asti talouden sopeutuspaive on suurin asukasluvultaan pienimmissä kunnissa. Vuonna 2020 tilanne paranee huomattavasti kaikissa kuntakokoryhmissä maakunta- ja sote-uudistuksesta johtuen.
- Alijäämäisten kuntien lukumäärä ei oleellisesti näytä muuttuvan huolimatta ennakoidusta rahoitustasapainon parantumisesta.
- Arviolaskelman mukaan vuonna 2019 laskennallista tuloveroprosentin korotuspainetta olisi noin kahdella kolmasosalla kuntia. Vuonna 2020 tilanne muuttuu päinvastaiseksi ja yli kahdella kolmasosalla kunnista olisi laskennallinen mahdollisuus alentaa veroprosenttia rahoitustasapainon parantuessa oleellisesti.
- Maakunta- ja sote-uudistuksen voimaantulon jälkeen huonoimmassa asemassa ovat ne kunnat, joilla talous on epätasapainossa ennen uudistusta.

Talouden sopeutuspainetta vaihtelee kuntakokoryhmittäin

Arvio kuntien laskennallisista poikkeamista rahoituksellisesta tasapainosta (toiminnan ja investointien rahavirta) kuntakokoryhmittäin, milj. euroa

Toiminnan ja investointien rahavirta	2017	2018	2019	2020	2021	2022
> 100 000 as., yht. asukkaita ja kuntia = 2 121 551 as. ja 9 kuntaa (vuoden 2017 kuntajako)	237,7	494,0	539,5	1 156,9	659,8	622,0
40 001 – 100 000 as., = 1 016 239 as. ja 17 kuntaa	78,7	-29,9	-91,7	329,1	159,2	151,9
20 001 – 40 000 as., = 804 375 as. ja 29 kuntaa	1,5	-19,3	-77,3	303,2	189,3	197,0
10 001 – 20 000 as., = 612 683 as. ja 43 kuntaa	-33,2	-63,1	-134,0	178,4	98,2	103,1
6 001 – 10 000 as., = 479 846 as. ja 59 kuntaa	12,9	-25,5	-88,6	123,7	75,6	79,1
< 6 000 as., = 439 389 as. ja 138 kuntaa	-12,6	-67,7	-146,2	77,5	37,9	34,4
Manner-Suomen kunnat yhteensä	285,0	288,5	1,6	2 168,8	1 219,9	1 187,5

- Toiminnan ja investointien rahavirta (rahoituksen tasapaino) vaihtelee kuntakokoryhmittäin merkittävästi.
- Toiminnan ja investointien rahavirta on positiivinen vuoteen 2020 saakka vain suurimmissa, yli 100 000 asukkaan kunnissa.
- Heikoin tilanne on alle 6 000 asukkaan ja 10 000–20 000 asukkaan kunnissa.
- Tilanne paranee vuonna 2020 huomattavasti kaikissa kuntakokoryhmissä maakunta- ja sote-uudistuksesta johtuen.
- Vuosina 2021–2022 rahoitustasapaino heikkenee jälleen hieman.

Talouden sopeutuspainetta vaihtelee kuntakokoryhmittäin

Arvio kuntien laskennallisista poikkeamista rahoituksellisesta tasapainosta (toiminnan ja investointien rahavirta) ja sen laskennallisesta paineesta veroprosentin korottamiseen kuntakokoryhmittäin

Laskennallinen paine veroprosentin korottamiseen, %	2017	2018	2019	2020	2021	2022
> 100 000 as., yht. asukkaita ja kuntia = 2 121 551 as. ja 9 kuntaa (vuoden 2017 kuntajako)	-0,57	-1,15	-1,20	-2,12	-1,27	-1,17
40 001 – 100 000 as., = 1 016 239 as. ja 17 kuntaa	-0,47	0,17	0,51	-1,54	-0,77	-0,72
20 001 – 40 000 as., = 804 375 as. ja 29 kuntaa	-0,01	0,14	0,52	-1,66	-1,06	-1,08
10 001 – 20 000 as., = 612 683 as. ja 43 kuntaa	0,35	0,65	1,32	-1,48	-0,87	-0,91
6 001 – 10 000 as., = 479 846 as. ja 59 kuntaa	-0,18	0,35	1,18	-1,37	-0,86	-0,88
< 6 000 as., = 439 389 as. ja 138 kuntaa	0,22	1,17	2,43	-1,08	-0,54	-0,49
Manner-Suomen kunnat yhteensä, lähtötaso 19,87 %		-0,30	0,00	-1,77	-1,04	-0,99

- Suurin laskennallinen paine tuloveroprosentin nostoon vuonna 2019 olisi alle 6 000 asukkaan kuntakokoryhmässä. Myös muissa kuntaryhmissä, yli 100 000 asukkaan kuntia lukuun ottamatta, on vuonna 2019 veroprosentin korotuspaineita.
- Tilanne muuttuu oleellisesti vuodesta 2020 ja rahoitustasapainon arvioidun parantumisen toteutuessa kaikilla kuntakokoryhmillä olisi laskennallinen mahdollisuus alentaa veroprosenttia.

Rahoitusperiaatteen toteutuminen

- Kuntalain mukaan kuntatalousohjelmassa kuntien rahoitusaseman muutosta arvioidaan koko maan näkymien ohella myös kuntakokoryhmittäin sekä rahoitusperiaatteen toteutumisen näkökulmasta.
- Rahoitusperiaatteella tarkoitetaan sitä, että valtion tulee kunnille tehtäviä antaessaan huolehtia siitä, että kunnilla on riittävät voimavarat tehtäviensä hoitamiseen.
- Rahoitusperiaatteen toteutumisen täsmällinen määrittäminen on vaikeaa. Kuntien erilaiset taloudelliset lähtötilanteet, hyvin eriävät kustannus- ja tulorakenteet, palvelutason vaihtelut sekä erot ei-lakisääteisten tehtävien määrässä ja tulevassa väestörakenteessa tekevät vertailuasetelmasta erittäin haastavan. Yksiselitteistä ja selkeää menettelyä rahoitusperiaatteen toteutumisen arviointiin ei edellä mainituista syistä ole kyetty kehittämään.
- Kuntatalousohjelmassa rahoitusperiaatteen toteutumista arvioidaan tarkastelemalla yksittäisen kunnan poikkeamaa rahoituksellisesta tasapainosta (toiminnan ja investointien rahavirta) veroprosentiksi muunnettua. Arviolaskelmat perustuvat kuntatalousohjelmassa esitettyyn kuntatalouden kehitysarvioon sekä julkisen talouden suunnitelmaan sisältyviin päätöksiin kuntatalouden menoista ja tuloista.

Rahoitusperiaatteen toteutuminen

Laskennallinen tuloveroprosentin korotuspaine vuosina 2019-2022

Prosenttiyksikköä	2019	2020	2021	2022
	kuntien lkm	kuntien lkm	kuntien lkm	kuntien lkm
Yli 3	80	9	16	16
2-3	37	8	10	10
1-2	43	16	22	24
0-1	49	25	35	33
Alentamismahdollisuus	86	237	212	212
Yhteensä	295	295	295	295
Lainakannan muutos, milj. euroa	-1,6	- 2 168,8	-1 219,9	-1 187,5

- Kuntakohtaisen painelaskelman perusteella kuntien mahdollisuudet tasapainottaa talouttaan vaihtelevat edelleen varsin paljon. Pienimmissä kunnissa edellytykset ovat edelleen heikoimmat.
- Arviolaskelman mukaan vuonna 2019 laskennallista tuloveroprosentin korotuspainetta olisi noin kahdella kolmasosalla kuntia.
- Vuonna 2020 tilanne muuttuu päinvastaiseksi ja yli kahdella kolmasosalla kunnista olisi laskennallinen mahdollisuus alentaa veroprosenttia rahoitustasapainon parantuessa oleellisesti. Tilanne tasoittuu hieman tarkastelukauden lopussa, mutta pääosalla kunnista olisi mahdollisuus harkita myös verotuksen keventämistä.
- Maakunta- ja sote-uudistuksen voimaantumisen jälkeen huonoimmassa asemassa ovat ne kunnat, joilla talous on epätasapainossa ennen uudistusta.
- Edellä mainittu näkymä ei tarkoita sitä, että veroprosentteja alennettaisiin taulukon osoittamassa laajuudessa, vaan se kuvaa yhteen kunnan päätösvallassa olevaan taloudelliseen muuttujaan suhteutettua muutospainetta

Kokonaistaloudellinen kehitys ja eräitä taustaoletuksia

Kokonaistaloudellinen kehitys ja eräitä taustaoletuksia

VM/ Kansantalousosasto

BKT ja työllisyys	2017	2018	2019	2020	2021	2022
BKT:n arvo, mrd. euroa	223,5	232,9	242,8	251,7	259,8	268,1
BKT:n määrän muutos, %	2,6	2,6	2,2	1,8	1,3	1,1
Työllisten määrän muutos, %	1,0	1,8	1,0	0,7	0,4	0,2
Työttömyysaste, %	8,6	8,1	7,5	7,0	6,9	6,8
Työllisyysaste (15-64 -vuotiaat), %	69,6	71,1	71,9	72,5	72,9	73,2
Palkkasumman muutos, %	2,6	3,7	3,5	3,5	3,0	2,8
Eläketulojen muutos, %	3,2	3,3	3,5	3,4	3,5	3,6
Hinnat ja kustannukset, %	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Yleinen ansiotaso, muutos	0,2	1,9	2,5	2,8	2,6	2,6
Kuntien ansiotaso, muutos	-1,1	1,3	3,3	2,9	2,3	2,3
Kuluttajahinnat, muutos	0,7	1,2	1,4	1,7	1,8	2,0
Valtionosuusindeksi:						
Peruspalvelujen hintaindeksi ¹ , muutos	-2,1	0,6	2,6	1,6	2,2	2,2
Peruspalvelujen hintaindeksi, muutos	-1,0	0,6	2,6	0,5	2,2	2,2
Kustannustason muutos TAE ² , VOS-indeksi	-0,7	0,0	0,0	0,5	2,2	2,2
1) Peruspalvelujen hintaindeksi, jossa huomioitu ansiotasoindeksissä lomarahojen leikkaus v. 2017 ja palauttaminen v. 2020 TK:n ilmoittaman mukaisena (1,46 %-yksikköä)						
2) Talusarvioesityksessä käytetty indeksikorotus						
Taulukon luvut eivät välttämättä summaudu pyöristysten takia.						